

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ (2000/60)

Υποχρεωτικός ο περιορισμός της κατανάλωσης νερού

Του Κώστα Γκούμα*

Την περίοδο αυτή που η χώρα μας προετοιμάζεται να ενεργοποιήσει τους πόρους του Δ' Κ.Π.Σ, παράλληλα αντιμετωπίζει και επείγοντα περιβαλλοντικά προβλήματα, που σχετίζονται τόσο με την λειψυδρία, όσο και με την εναρμόνισή της με την νέα κοινή υδατική πολιτική των κρατών-μελών της Ε.Ε. (οδηγία πλαίσιο για το νερό 2000/60/ΕΚ). Τα προβλήματα αυτά που αναφέρονται σε θεσμικό, οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό και τεχνολογικό επίπεδο, μπορούν σήμερα να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο μιας στρατηγικής εθνικής υδατικής πολιτικής, που θα πρέπει να προσαρμοσθεί άμεσα, στις αρχές της νέας οδηγίας πλαίσιο και να εκσυγχρονίσει -οργανώσει το σύστημα διαχείρισης των υδατικών της πόρων. Οι βασικές αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελούν πλέον το ζητούμενο της νέας κοινής υδατικής πολιτικής των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ρυθμίσεις που προβλέπει η οδηγία έχουν στόχο να επιτύχουν να διατηρήσουν την καλή κατάσταση όλων των υδάτων μέχρι το 2015, να ασκήσουν τη διαχείριση των υδατικών πόρων βάσει Σχεδίων Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, τα οποία θα καταρτίσει κάθε κράτος - μέλος μέχρι το 2009, να διασφαλίσουν μέχρι το 2010 την ρεαλιστική τμηολόγηση κάθε χρήσης ύδατος και τέλος να ενοποιήσουν και να συμπληρώσουν την προηγούμενη αποσπασματική Ευρωπαϊκή σχετική νομοθεσία.

Μέχρι το 2009 (δηλαδή αύριο) η χώρα μας είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει την τμηολόγηση του νερού σε όλες τις χρήσεις (συνειώς και στην άρδευση), στη βάση της αρχής της ανάκτησης του κόστους όλων των υπηρεσιών και των έργων αξιοποίησης νερού. Όμως ουδείς, από όσο γνωρίζω, ενημερώνει ουσιαστικά τους πολίτες της χώρας. Δεν έχει ξεκινήσει κάποια καμπάνια μαζικής ενημέρωσης (πλην της πρόσφατης της Ν.Α. Λάρισας) των χρηστών και ιδιαίτερα των αγροτών, για την ανάγκη περιορισμού της σπατάλης και για τις δεσμεύσεις - προοπτικές της οδηγίας 2000/60. Κανένα πιλο-

τικό δυναμικό. Είναι μια ιδανική ευκαιρία να υλοποιήσουμε με επιτυχία έργα διαχείρισης υδατικών πόρων που θα συμπίπτουν με τους στόχους της οδηγίας, έργα που δεν θα αμφισβητηθούν για την σκοπιμότητά τους και την συμβολή τους στην αειφορία των υδατικών πόρων, στην αποκατάσταση του περιβαλλοντικού προβλήματος της ερημοποίησης, της ρύπανσης ποταμών, υπόγειων νερών κ.ά.

Παρότι τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τις αφορά κυρίως η λειτουργική διαχείριση, δηλαδή τα μέτρα και οι δράσεις με τα οποία θα διαχειρισθούν τους υδατικούς πόρους σε επίπεδο τελικού χρήστη στο νομό, εντούτοις έχουν κάθε λόγο και υποχρέωση να κάνουν προτάσεις για θέματα στρατηγικής διαχείρισης, δεδομένου ότι οι αρχές και ο γενικός σχεδιασμός, γίνονται στο επίπεδο του υδατικού διαμερισματος και όχι στα στενά γεωγραφικά ή διοικητικά όρια ενός νομού. Ο σχεδιασμός της επόμενης περιόδου, που ήδη άρχισε, πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη κάποιες αντικειμενικές αρχές - παραμέτρους, όπως την αρχή της ισόρροπης ανάπτυξης σε όλες τις περιο-

Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής 1

Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2008 πρέπει να παρουσιαστούν στο κοινό προγράμματα διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών. Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2009 πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί:

- Ο εντοπισμός των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που θέτει η Οδηγία, με οικονομικά αποτελεσματικό τρόπο (άρθρο 11, παράρτημα III), καθώς και

τικό πρόγραμμα «αειφόρου» διαχείρισης και εξοικονόμησης υδατικών πόρων με σύγχρονα αυτοματοποιημένα συστήματα άρδευσης (βλέπε Ισραήλ, Κύπρο, Ιταλία). Καμία συντονισμένη προσπάθεια τοποθέτησης (έστω και δοκιμαστικά) μετρητών κατανάλωσης νερού στα συλληθικά αρδευτικά δίκτυα. Οι αυστηροί κανόνες που προβλέπονται, με στόχο τον έλεγχο και περιορισμό της κατανάλωσης του νερού και τελικά την εξοικονόμησή του, θα θέσουν τα θεμέλια για τη συγκρότηση μιας βιώσιμης πολιτικής νερού στην περιοχή, σύμφωνα με την οποία οι ανάγκες θα προσαρμόζονται στα φυσικά δεδομένα και όχι το αντίθετο, με τα γνωστά περιβαλλοντικά και οικονομικά αδιέξοδα, που επιτείνουν φαινόμενα όπως η λειψυδρία. Ενώ η Οδηγία δεν αντίκειται στην κατασκευή νέων έργων εκμετάλλευσης υδατικών πόρων, θεωρεί ότι η απόφαση για την κατασκευή τους θα πρέπει να τεκμηριώνεται με σοβαρές μελέτες ώστε να τηρηθούν οι προϋποθέσεις της βιωσιμότητας των έργων και του περιορισμού των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η Οδηγία προβλέπει ότι για την υλοποίηση οποιουδήποτε έργου, που αφορά στην αξιοποίηση των υδατικών πόρων, απαιτείται η ένταξή του στο Σχέδιο Διαχείρισης της Λεκάνης Απορροής, αλλιώς δεν χρηματοδοτείται. Αυτό προστατεύει από την κατασκευή αποσπασματικών έργων χωρίς κεντρικό σχεδιασμό.

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι για τον οποιοδήποτε σχεδιασμό νέων μεγάλων έργων επιβάλλεται η έγκαιρη παράδοση των Σχεδίων Διαχείρισης που ήδη εκπονούνται από το 2003 (ολοκληρώνεται η Δ' φάση), τα οποία και θα ενσωματώσουν όλες τις προηγούμενες δράσεις και παραμέτρους που επηρεάζουν τα υδατικά συστήματα, αποδίδοντας μία πλήρη εικόνα για το υδα-

χές, την αρχή της προστασίας των υπόγειων υδροφορέων και της αξιοποίησης επιφανειακών απορροών, τους περιορισμένους χρηματοοικονομικούς πόρους και τέλος την ανάγκη της συντήρησης - βελτίωσης υφιστάμενων έργων και την προστασία περιοχών (πεδινές) με πλεονεκτήματα και σοβαρές επενδύσεις σε έργα αξιοποίησης υδατικών πόρων. Με δεδομένο πάντως ότι οι οικονομικοί πόροι που θα διατεθούν συνολικά από το Δ' Κ.Π.Σ., δεν είναι απεριόριστοι, θα πρέπει οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις να επανεξετάσουν τους στόχους τους για τις αρδευόμενες εκτάσεις, με γνώμονα την νέα Κ.Α.Π., την πολιτική των αναδιάρθρωσεων των καλλιτεργειών και την ισόρροπη ανάπτυξη. Είναι γνωστό ότι η μετατροπή των ξηρικών εκτάσεων σε αρδευόμενες, συμβάλλει αποφασιστικά στην αναδιάρθρωση της παραγωγής και σε μία άλλη γεωργία εντατικής μορφής με ουσιαστική συμβολή στην μεγιστοποίηση του εισοδήματος του Έλληνα αγρότη. Μπορεί όμως αυτό να συνεχισθεί και σε ποιες περιοχές της χώρας και του κάθε νομού; Πρέπει να αποφασίσουμε για τις προτεραιότητές μας και να τις ιεραρχήσουμε. Θα πρέπει παράλληλα με τα μεγάλα έργα (π.χ. Αχελώς, Κάρηα, κ.ά.), να διεκδικήσουμε και έργα μικρότερης εμβέλειας (φράγματα, λιμνοδεξαμενές, ταμιευτήρες κ.ά.) στις περιοχές που υπάρχουν οι προϋποθέσεις να γίνουν. Πρέπει στον σχεδιασμό μας να λάβουμε υπόψη κοινωνικά, αναπτυξιακά, ενεργειακά κ.ά. κριτήρια, το κόστος του έργου ανά μ3 αξιοποιούμενου νερού, το κόστος μεταφοράς του νερού, το κόστος λειτουργίας, κ.ά.

*** Ο Κώστας Γκούμας είναι γεωπόνος, διευθυντής της Διεύθυνσης Εγγείων Βελτιώσεων Λάρισας.**

... και
• Η σύνταξη και δημοσίευση προγραμμάτων διαχείρισης για κάθε λεκάνη απορροής, στα οποία θα περιλαμβάνεται και ο τελικός προσδιορισμός των ιδιαίτερως τροποποιημένων υδατινων σωμάτων (άρθρα 13 και 4.3).

Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής 2

Μέχρι το Δεκέμβριο του 2010:
• Εφαρμογή προλογιακής πολιτικής των υδάτων (άρθρο 9).
Μέχρι το Δεκέμβριο του 2012:
• Λειτουργία των προγραμμάτων διαχείρισης (άρθρο 11).
Μέχρι το Δεκέμβριο του 2015:
• Πλήρης εφαρμογή των προγραμμάτων διαχείρισης και επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων για καλή ποιότητα υδάτων (άρθρο 11).

Οδηγία-Πλαίσιο για το νερό (2000/60/ΕΕ)

• Η Οδηγία-Πλαίσιο για το νερό (2000/60) αποτελεί το νέο θεσμικό εργαλείο για τη «Διαχείριση και Προστασία των Υδάτινων Πόρων» ενόψει της έλλειψης επάρκειας νερού και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

• Η Οδηγία αυτή θεωρείται σταθμός στην περιβαλλοντική νομοθεσία της Ε.Ε., τόσο λόγω των μεγαλεπίβουλων στόχων που θέτει όσο και λόγω της νέας προσέγγισης που υιοθετεί.

Η ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό (2000/60):

• Αναγνωρίζει με σαφήνεια ότι πρέπει να εξασφαλίζεται υψηλή ποιότητα και επαρκής ποσότητα νερού, όχι μόνο για τις ανάγκες των ανθρώπινων κοινωνιών αλλά και για τις λειτουργίες των οικοσυστημάτων.

• Δεσμεύει στη διασφάλιση όχι μόνο των φυσικοχημικών αλλά και των βιολογικών - οικολογικών χαρακτηριστικών των υδάτων.

Διαφορετικές προτεραιότητες

Η νέα πολιτική για το νερό θέτει νέα κριτήρια και ανακείμενα και η προτεραιότητα αλληλάζει από την παραδοσιακή στρατηγική (να γίνονται έργα για την προμήθεια νερού), στην κατεύθυνση της διαχείρισης της ζήτησης και της διατήρησης των υδάτινων πόρων.

Οι προτεραιότητες είναι:

- Εξοικονόμηση νερού (στις πόλεις, τη γεωργία, τη βιομηχανία, την κατοικία κ.ά.)
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας (δικτύων ύδρευσης, συσκευών, συστημάτων άρδευσης).
- Εισαγωγή νέων τεχνολογιών για την αειφορική διαχείριση των υδάτινων αποθεμάτων.
- Διατήρηση των υπόγειων αποθεμάτων μέσα από προσεγγίσεις ολοκληρωμένης και αειφορικής διαχείρισης.